

Lahki jezik v praksi: od izvornega besedila do razumljive informacije

Zavod RISA – oddelek za dostopnost

Alenka Hanuš Pečovnik, Saša Lesjak

GAAD Slovenija 2026 – Dostopnost vsebin



Operativna definicija dostopnosti

Dostopnost je nadpomenka ukrepov za enakovredno sodelovanje:

- **fizični dostop,**
- **dostop do informacij in gradiv,**
- **dostop do storitev/procesov in**
- **preverjanje razumevanja.**

Dostopno

Informacije so lahko jezikovno pravilne, a še vedno nerazumljive.

Najpogosteje odpove:

- struktura,
- terminologija,
- predolge povedi,
- preveč informacij naenkrat.

Posledica: človek informacije ne more najti, prebrati, razumeti, se odzvati, se odločiti ali izbrati, torej ne more ukrepati.

Cilj lahkega jezika je, da lahko informacijo:

- najdemo,
- preberemo,
- razumemo,
- se odzovemo.

Praksa: 3 kriteriji + preverjanje z bralci svetovalci + zaključek

1. Pojemovna/jezikovna nazornost
2. Funkcionalna multimodalnost
3. Prehod konkretno → abstraktno (opora → pojem → prenos)

Preverjanje z bralci svetovalci

- razumljivosti ne predpostavimo → preverimo in popravimo (tudi vizualije)

Ravni/stopnje lahkega jezika izberemo glede na cilj, bralce, situacijo.

Lahki jezik in preprosti jezik

Lahki jezik (Easy Language)

- strožje smernice/pravila
- prilagoditev besedila in oblikovanja
- preverjanje/validacija s končnimi uporabniki, ki so bralci svetovalci

Preprosti jezik (Plain Language)

- za širšo javnost
- manj smernic
- validacija ni obvezna

Proces - kako delamo v praksi



- Ciljna skupina in namen (izbira stopnje prilagoditve)
- Struktura (vrstni red, naslovi, koraki, poudarki)
- Jezik (kratke povedi, konkretne besede, dosledni izrazi)
- Sodelovanje z bralci svetovalci
- Kontrola kakovosti pred objavo



Kakovost ustvarimo s sodelovanjem ekipe

- strokovnjak za lahki jezik
- bralec svetovalec (validator)
- urednik vsebine
- naročnik
- lektor
- oblikovalec
- po potrebi ilustrator

- Cilj je:
dobra, dostopna, berljiva in razumljiva informacija na stopnji bralca na katero se lahko odzove: razmisli, se odloča, jo po potrebi uporabi, je informiran in zato bolj neodvisen.

Cilj je uporaben in estetsko urejen izdelek in opolnomočen bralec.

Čriček (izvorno besedilo)

- dolga poved / abstraktno
- koncepti brez razlage
- informacije niso razporejene za bralca

ČRIČEK, (POJOČI ČRIČEK), 1974, OLJE,
TEMPERA, PLATNO NA LESENI PLOŠČI, 116
X 89 CM.

- Tisnikar se je kot občutljiv mladenič maja 1945 srečal z brezupnimi prizori bežečih premaganih vojská, ki so se ob koncu velike vojne valile skozi Mislinjsko dolino, kjer so po uradnem koncu 2. svetovne vojne v Evropi še vedno potekali boji. Trupla, posejana po poljih in travnikih, tavajoči konji in voli, ki so se strgali z ojes prevrnjenih vozov, brezizhodni obup množice, trupla v skupinskih grobovih ... sestavljajo reminiscence, ki jih je toliko let pozneje odzrcalil na platnih, vendar ne kot moralizatorsko obtožbo blodnjavih nesporazumov človeške nečimrnosti in še manj kot patetični krik k poravnavi krivic. Pred nami so predvsem halucinantne podobe grozot vojne, vtisnjene v mentalni vzorec osebne izpovedi, ki ga je podčrtala nema pesem murnov, stražarjev svečane tišine v poklonu brezimnim umrlim.



Čriček (lahki jezik)

- kratke povedi (ena ideja)
- konkretne informacije (kaj vidimo)
- pomen razložen preprosto (“mir”, “konec vojne”)

Čriček

Slika ima dva naslova.

Prvi naslov slike je Čriček.

Drugi naslov slike je Pojoči čriček.

Na sliki je nebo temno.

Na sliki je noč.

Na sliki je tudi čriček.

Čriček predstavlja
tišino in mir.

Na sliki vidimo še:

- glavo konja, ki kaže zobe in
- obraz človeka, ki leži.

Oba sta mrtva.

Tisnikar je sam videl in doživel vojno.

Videl je trupla živali in ljudi.

Tisnikar je naslikal konec vojne.

Ko je konec vojne,
se začne mir.



Kaj se spremeni v procesu

Prej

- **Struktura:** en blok
- **Besede:** abstraktni pojmi
- **Branje:** opis za strokovnjake

Potem

- **Struktura:** logične enote
- **Besede:** konkretne besede
- **Branje:** besedilo za razumevanje, odločanje, doživljanje

Ponovljiv proces: vloge - točke odločanja - kontrolni seznam

Vloge

- kdo vodi priredbo
- kdo potrjuje vsebinsko točnost
- kdo organizira in koordinira preverjanje

Točke odločanja

- stopnja prilagoditve
- ključne informacije (kaj mora ostati)
- ali potrebujemo vizualno podporo

Pred objavo

- jasn naslov in vrstni red informacij
- dosledni izrazi, brez žargona
- kratke povedi, ena ideja na poved
- Preverjanje z bralci svetovalci in upoštevane pripombe
- končni pregled (besedilo in oblikovanje)

Lahki jezik

Prenosljiv model kognitivne dostopnosti:

ko je informacija dostopna, berljiva in razumljiva, postane uporabna.

Ljudje se lahko nanjo odzovejo.

Jezik je temelj vključevanja.



Pridružite se nam!



Postanite sodelavec, bralec svetovalec, prostovoljec, partner.

Zavod RISA

info@risa.si

+38640337444

www.risa.si



Podgorje 95, 2381 Podgorje pri Slovenj Gradcu, Slovenija

Pisarne: Pod Gradom 4, 2380 Slovenj Gradec

Hvala.

Vprašanja?

